

KORAŞ MAHALLESİNDE UNUTULMAYA YÜZ TUTAN DOKUMA KÜLTÜRÜ

WEAVING CULTURE FAILING FORGOTTEN IN KORAŞ NEIGHBORHOOD

Mustafa Konuk*

Öz

İnsan içerisinde yaşamakta olduğu toplumun kültür, din, sosyo-ekonomik yapısı ve politik koşullarından etkilenecek, iç dünyasında yarattığı duygularını, düşüncelerini, gözlemlerini kendi yetenek ve estetik duyarlılığı ile sanat eserine dönüştürebilmektedir. Bu sanat dallarının içerisinde yer alan dokuma sanatı, toplumların yaşadığı coğrafyayı, yaptıkları işleri, gelenek ve göreneklerini, duyu ve düşüncelerini aktarabildikleri, yöreden elde ettikleri malzemeler ile kendi el becerilerine dönüştürebildikleri bir sanat dalıdır. Dokumalarda kullanılan motifler, semboller, şekiller ve figürler geçmişte yaşadıkları zihniyetin ürünleridir. Bu çalışmada Karaman'a bağlı Koraş Mahallesi'ndeki dokumalar incelenmiştir. Çalışma sırasında daha önceden dokuma yapmış dokumacılar ile görüşmeler yapılarak bilgiler alınmıştır. Tespit edilen dokumalar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Yöreyle ait dokumaların orijinalliğinin korunmasında ve yöre dokumacılığının tanıtılmasında gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla Koraş mahallesinde yapılan alan araştırmasında bulunan dokuma örnekleri; namazlık, yastık, yer yaygısı ve duvar örtüsüdür. Ulaşılan yöre dokumaları hakkında envanter oluşturulması ve literatüre kazandırılması çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dokuma, Halı, Kültür, Koraş Mahallesi, Karaman.

Abstract

Being influenced by the culture, religion, socio-economic structure and political conditions of the society in which he lives, a person can transform his feelings, thoughts and observations created in his inner world into a work of art with his own talent and aesthetic sensitivity. In this study, weavings in Koraş District of Karaman were looked into. During the study, information was obtained by interviewing the weavers who had previously woven. Identified weavings were investigated in detail. Weaving samples found in the field research carried out in Koraş neighborhood in order to preserve the originality of the local weavings and to transfer them to the next generations in the promotion of the local weaving; prayer, pillow, floor mat and wall covering. The aim of the study is to create an inventory about the reached local weavings and bring them to the literature.

Keywords: Weaving, Carpet, Culture, Koraş District, Karaman.

Araştırma Makalesi // Başvuru tarihi: 12.09.2022- Kabul tarihi: 19.12.2022.

* Dr. Öğretim Üyesi., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı-Kilim Tasarımı Anasanat Dalı, mustafa-konukk@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4865-915X>.

1. Giriş

İnsan içerisinde yaşamakta olduğu toplumun kültür, din, sosyo-ekonomik yapısı ve politik koşullarından etkilenecek, iç dünyasında yarattığı duygularını, düşüncelerini, gözlemlerini kendi yetenek ve estetik duyarlılığı ile sanat eserine dönüştürebilmektedir. Bu sanat eserlerinin içerisinde, yaşamakta olduğu dönemin var olan bütün değerleri barındırmaktadır. Bu değerler kişinin ve içinde bulunduğu toplumun sürekli değişimine bağlı olarak da zaman içerisinde değişkenlik kazanmaktadır.

İnsanoğlunun yapısında var olan kültürüne sahip çıkma, sürdürme ve koruma içgüdüğü, bu eserlerin nesilden nesile aktarımında önemli rol oynamıştır. Aynı dili, inancı, düşünce yapısını paylaşan toplumlarda kendi kültür değerlerini koruma eğilimine girmiştir. Bu da aynı yapıya sahip toplumlar içerisinde kültür birlikteliği oluşturmaktadır. Bu kültür birliklerinin içinde de büyük bir paya sahip olanlardan bir tanesi de sanattır. Bu sanat dallarının içerisinde yer alan dokuma sanatı, toplumların yaşadığı coğrafyayı, yaptıkları işleri, gelenek ve göreneklerini, duygu ve düşüncelerini aktarabildikleri, yöreden elde ettikleri malzemeler ile kendi el becerilerine dönüştürebildikleri bir sanat dalıdır. Dokumalarda kullanılan motifler, semboller, şekiller ve figürler geçmişte yaşadıkları kültür birikimlerinin ürünleridir. Toplumların düşünce ve inançlarından esinlenerek ortaya çıkan bu motifler yörelere göre lehçe, farklı dil ve isimlerle adlandırılırsalar bile bazıları, az da olsa değişikliğe uğrarken bazıları ise aynen aktarılarak halen günümüzde kullanılmaya devam etmektedir.

Gelenek ise yeniden bulunması ya da başlanması mümkün olmayan tamamen aktarılması gereken anlamına gelmektedir. Geleneklerimiz geride bıraktığımız toplumlarımız ile ilişki kurmaya yardımcı olmaktadır (Ayverdi, 2005:137).

Sanat gelenekleri ve bu geleneklerin insanda oluşturduğu estetik görüş, kültürel değerler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Giyinme, örtünme ve dış etkenlerden korunma ihtiyacı duyan insanların büyük uğraşları sonucu ortaya çıkmış olan dokumacılık gelişerek günümüze kadar gelmiştir (Gürsu, 1988: 17).

Kilim, zili, sumak, cicim ve halı olarak isimlendirilen kirkitli dokumalar, tekstil işlerinin Anadolu'da ve çevresinde gelişen Türk sanatında köklü bir tarihe sahip olan dokuma kültürünün zaman içerisinde güzel sanatlar düzeyine ulaşan örnekleri bulunmaktadır (Barışta, 2011: 28).

Dokumalarda kullanılan, çözüden, atkıdan, motiflerinden ve renklerinden toplumların tarihini, kültürel yapısını, ekonomik düzeyini, inancını, kavgasını, sevgisini okuyup anlayabilmek mümkün olabilmektedir.

Orta Asya'dan günümüze kadar gittikleri her yere bu kültürü başarıyla taşıyabilmiş, ilmek ilmek, desen desen, renk renk, kızıyla, komşusuyla birlik olarak dokunan, tüm araç ve gereçlerini kendi imkanları ile sağlayan, içinde yaşadığı duygu ve düşüncelerini aktararak atalarımızdan kalan Türk dokumalarına yansıtılmışlardır. Bütün bu yaşanmışlığı, kültür birikimini görmek ve onlara hak ettiği değeri vererek korumak bizim en değerli görevlerimizin başında gelmelidir.

Türklerin ilk ana yurdu olan Orta Asya'da keçe, düz dokumalar, halı, örtü ve yaygı malzemesi olarak kullanılmakta olduğu bilinmektedir. İlk olarak keçenin keşfedilmiş, daha sonraları zor bir teknik gerektirmekte olan düz dokuma yaygılar ve en son olarak da halının geliştirilmiş olduğu düşünülmektedir (Deniz, 2002: 198).

Türk dokumacılığı ilk günden bugüne kadar gelişimini sürdürmüş ve önemini korumuştur. Her döneme damgasını vurmuş olan dokuma sanatımız, görselliğe ve ihtiyaca göre üretilmiş, kendine farklı alanlarda kullanma imkânı bularak farklı malzeme, teknik, renk, motif ve kompozisyon ile oluşturulmuş geleneksel sanatlarımız içinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Dokumacılık sanatımız da diğer tüm sanat dallarımız gibi hayat yaşamında meydana gelerek, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, resim gibi diğer bilim dallarına da konu olmaktadır. Dokuma bir toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkmış olup, bir evde yapılabilecek üretim, para kazanma, tüketim ve evlilik hayatlarına kadar müdahil olmuştur. Genellikle hayvancılıkla uğraşan ve göçebe yaşam süren Türkler ihtiyaçlarına göre de dokuma yaparak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Karaman bölgesi göç yolları üzerinde bulunmasından dolayı dokuma kültürünün zenginliği görülmektedir. Alan araştırmasında farklı özelliklerine sahip 24 dokuma tespit edilmiş olmasına rağmen benzer özelliklere sahip dokumalar çalışmanın dışında tutularak 10 adet dokuma örneği araştırmaya alınmıştır. Bu çalışmada Karaman'a bağlı Koraş

Mahallesindeki dokumalar incelenmiştir. Çalışma sırasında daha önceden dokuma yapmış dokuyucular ile görüşmeler yapılarak bilgiler alınmıştır. Tespit edilen dokumalar bilgi fişleri ile ayrıntılı olarak incelenmiştir. Koraş Mahallesinde her geçen gün dokumalar kaybolmaktadır. Yöreye ait dokumaların var olan desen ve kompozisyon orijinalliklerinin korunmasında ve yöre dokumacılığının tanıtılmasında gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla Koraş mahallesinde yapılan alan araştırmasında bulunan dokuma örnekleri; namazlık (seccade), yastık, yer yaygısı ve duvar örtüsüdür. Ulaşılan yöre dokumaları hakkında envanter oluşturulması ve literatüre kazandırılması çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Görsel 1. Mustafa Konuk, 2021, Fotoğraf, Koraş Mahallesinden Görünüm, Karaman

Hammaddeyi hayvanlarından elde eden Türkler, DivanüLûgati't-Türk'te ifade edildiğine göre, yünü eğirme işleminde kirman ve iğ kullanmışlardır. Kirman aletinin uç adı verilen bir ağaçtan yapıldığı bilinmektedir (Genç, 1998: 131).

Karaman ili coğrafi yapısından dolayı, hayvancılık yapmak için özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine uygun iklim yapısına sahiptir. Bu durum kültürel ve ekonomik olarak dokuma geleneğine yansımaktadır. Koraş Mahallesi günümüzde Karaman koyununun üretimini yaptığı nadir yerlerden birisidir.

Sanatsal üretim zaman içerisinde tarihi birikim, yaşanan iklim, toplumda yaşayan insanların zevk ve kültürü birleşerek geleneksel bir dokuma sanatı ortaya çıkmıştır. Geleneksel dokuyucular dokuma sanatını doğumdan ölüme kadar hayatın bütün aşamalarında yapmış ve dokuma ürünlerine manevi anlamlarda yüklemişlerdir.

Anadolu kültüründe halı dokuma hala bir zenginlik olarak kabul edilmektedir. Dokuma sanatı insanlık ile doğmuş olup, günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür (Sevim Kara, 2021).

Geçmişten bugüne üretilerek gelen ve günlük yaşam içerisinde kullanımı devam eden dokumaların, teknik ve desen kompozisyonları olarak zengin bir yapıya sahip oldukları görülür (Konuk, Genç, 2021: 8).

Yüzyıllardır birçok topluluk dokuma sanatının teknik, desen, hammadde, araç ve gereçlerinin kültür göçünü sağlayarak dokuma sanatının günümüze kadar gelmesine katkı sağlamışlardır. Bu sanatsal gelişimi günlük hayatlarında tüm ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmışlar ve halen kullanmaya devam etmektedirler. Koraş Mahallesi de bu kültür varlığını korumaya çalışmaktadır.

Yöre halkı dokumalarında kullandıkları iplikleri kendi hayvanlarından elde ettikleri yünleri, derelerde yıkayarak iğ ve kirmen ile eğirerek kullanılacak hale getirmektedirler. Daha sonra onlar yöreye ait olan doğal malzemeler ile renklendirmektedirler. Bunun için yöre yeterli bitki yapısına sahiptir.

Kirkit dokumalarda atılan ilmelerin üzerine basma (düz) ve süzme (boncuklu) atkılar geçildikten sonra sıkıştırılmasında kullanılan metal dişleri olan bir alettir. Dokuma sırasında halılara atılan atkıyı, düz dokumalarda ise desen iplikleri sıkıştırmak için kullanılır.

Sındı (makas); ilme iplikleri atıldıktan sonra ilme ipliklerini yöresel özellik olarak belirlenmiş hav yüksekliğine göre belirli ve eşit bir şekilde kesmek için kullanılan alet. Koraş Mahallesi de dokumaların hav yükseklikleri incelendiğinde 8-9 mm olduğu, bunun diğer yöre halılarına göre uzun bırakıldığı görülmektedir.

Dokumalarda bıçaklar (bucak); çözümlere atılan ilme ipliklerini kısaltmak için kullanılan kesici uçlu aletlerdir.

Görsel 2. Mustafa Konuk, 2021, Fotoğraf, Geleneksel yöntemlerle dokuma yapan kadın, dokumaların ev içinde kullanımı, yörede kullanılan İğ, Kirkit, Makas ve Bıçak, Koraş/Karaman

2. Koraş Mahallesinde Bulunan Dokuma Örnekleri

Yörede dokumalar genellikle günlük ihtiyaç olarak ve kızların çeyizlerinde kullanılmak üzere dokunmaktadır. Bunun dışında kalanlar ise evin ekonomisine katkı sağlamak amacıyla tüccarlara satılmaktadır. Genellikle yapılan ürünler yer yaygısı, seccade ve yastık olarak dokunmuşlardır. Kaynaklarda Koraş dokumaları hakkında ayrıntılı bilgilerin geçmemesine rağmen Taşkale Ayin dokuma özellikleri ile aynı özellikleri taşıdıkları görülmektedir. Koraş dokumalarının bu dokumalardan ayrılan en büyük özelliği ise kullanılan bütün ipliklerin elde eğirilerek iplik haline getirilmiş olmasıdır.

2.1. Yer Yaygısı ve Duvar Örtüsü

Çok eski dönemlerden beri başta barınma olmak üzere taşıma ve korunma olarak dokumalar insan hayatında önemli bir yer tutmaktadırlar (Acar, 1982). Koraş Mahallesinde karşılaşılan dokumaların çoğunluğu yere sermek ve soğuktan korunmak için duvara çakılan duvar halısı dokuma örneklerinden oluşmaktadır. Dokumalarda tamamen yün malzemenin kullanılmasından dolayı dokumaların, uygun şartlarda muhafaza edilerek ve dokunma amaçlarına uygun olacak şekilde kullanılarak ömrü uzatılabilir. Dokumalarda kullanılan malzeme ve teknikler yörelere göre değişik isimler ile anılmaktadır. Koraş Mahallesinde yer yaygılarının havları kısa tutulurken, duvar halılarında yalıtım amaçlı hav yükseklikleri uzun olarak bırakılmaktadır.

2.2. Seccade

Yörede seccade dokumalar namazlık olarak isimlendirilmektedir (Tekin, 2021). Namazlık dokuma geleneğinin Anadolu'da Müslümanlığın kabul edilmesinden sonra yaygınlaştığı düşünülmektedir (Ergür, 2002: 1313).

Bu tür dokumalar sadece ibadet amaçlı kullanıldığı için ayrı bir özen gösterilmektedir. Yöre halkı evlenecek olan genç kızların çeyizlerine mutlaka bir adet seccade (namazlık) koyma geleneği hala günümüzde devam etmektedir (Solak, 2021).

Türk dokuma geleneğinde dokumalar ihtiyaç halinde birden çok yerde kullanılır iken seccade (namazlığa) dokumalar sadece ibadet amaçlı kullanılmaktadır. Dokuma tekniği olarak aynı ancak desen kompozisyonu olarak seccadelerde yön belirtmek için başın geleceği taraf üçgen nişler ile ya da kandil ile belirtilmiştir. Yörede oturma odalarının uygun köşelerinde seccade dokumaların sürekli olarak serili halde kullanıldığı görülmüştür. Seccade dokumaların yumuşak olması için özellikle ilmelerinde kuzu yününden yapılmış ipler kullanılmıştır.

2.3. Yastık

Dokuma yastıklar, insanların evlerinde otururken sırtlarını dayamak için özel olarak dokunmuş halılardır (Aral, 2013: 5). Dokuma yastıklar genellikle altı adet dokunarak divan, somya ve sedirlerin üzerlerinde kullanıldığı görülmüştür.

Günümüzde modernleşmenin hayatımıza katmış olduğu koltuk takımlarının yaygınlaşması, yerde oturma kültürünü ortadan kaldırdığı için yastık dokumalarına da artık eskisi kadar ihtiyaç ve rağbet duyulmamaktadır. Koraş' ta dokumalar, astar olarak kumaş dikildikten sonra içerlerine hasır doldurularak yastık haline getirilmiştir.

Yöre halkı kendi ihtiyaçlarını gidermek ve para kazanmak amacıyla dokumalardan yararlanmışlardır. Dokumaların sağlamlığı ve kullanılan renklerin doğal boya olmasına rağmen pastel renklerde olması da Koraş dokumalarında dikkat çeken özelliklerden bir tanesidir.

2.2.1. Dokumaların Teknik ve Malzeme Özellikleri

Yörede araştırma kapsamında tespit edilen dokumalar, metal germe tezgahlar da dokunmuş olan havlı dokumalardır. Bazı dokumalar aynı tezgâhta aynı çözgünün devamı olarak dokunmuş halde üst üste dokunmuştur. Düğüm tekniği olarak kapalı (gördes) düğüm kullanılmıştır. Koraş dokumaları incelendiğinde dokuma sıklıklarının aynı olmadığı, incelenen dokumaların kaliteleri 10cm²'de 26-28X30-32 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Dokumaların kaliteleri düşük olmasına rağmen, dokumalar yapılan işçiliğin kalitesinden dolayı sağlam bir yapıya sahiptirler.

Halılarda kullanılan yün malzemenin kalitesi, renklendirmek için doğal boya kullanılması ve özgün desenlerin olması dokumaların değerini artırmaktadır.

Anadolu insanı, yaşadığı yerlerde kendilerinin ürettiği malzemeler ile kendilerine ait kültür ve geleneklerini kendi gelenek ve görenekleriyle harmanlayarak, kendilerine özgü bir sanat ortaya çıkarmıştır. Bu sanat anlayışıyla yaptıkları tüm sanat eserlerinde zirveye ulaşmışlardır (Konuk ve Dursun, 2020: 360).

3. Bulgular

Yöredeki dokumaların kompozisyonu hem geometrik hem de bitkisel süsleme motifleri ile oluşturulmuştur. Geometrik ve bitkisel motiflerin bir kompozisyon üzerinde kullanılabilir olması Koraş halılarının dikkat çeken bir başka genel özelliklerindedir. Dokumalar incelendiğinde günümüze kadar sağlam bir şekilde korunarak geldiğini görülmüştür. Bazı ailelerin makine halıları ile değişim yaparak elinde olan geleneksel dokumaları verdiği aileler ile yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

Alan araştırmasında karşılaşılan dokumaların bazı yerlerinin kullanımdan dolayı yıpranmış olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunlar için bir tamir işlemi yapılmamıştır. Yörede dokumaların tamir edilerek kullanıldığı görülmemiştir. Yıpranmış olan bölgenin kesilerek geri

kalan kısmının farklı bir yerde kullanımına devam edilmektedir.

Geleneksel dokumaların tamamında dokuma esnasında herhangi bir desen takibi için desen kâğıdı kullanılmamış olduğu, bunların ezberden ya da dokunmuş başka bir halidan örnek alınarak yapıldığı ifade edilmiştir. Buna rağmen dokumalarda herhangi bir desen hatası görülmemiştir. Var olan desenler daha sonra bölgeye gelen tüccarlar tarafından seri üretim yapılmak için getirildiği tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan dokumaların çoğunluğunda köşe-göbek denilen çeyrek raporlu 1/4 kompozisyonların kullanıldığı görülmektedir. Dokumaların tamamında koyunyünü kullanılmıştır. Bu yünler iğ ve kirman ile iplik haline getirilerek geçmişte doğal boyalar ile renklendirilmiş olup ve dokumalarda bunların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında dokumaların üç atkı sistemi ile dokunduğu yapılan incelemeler sonucunda tespit edilmiştir. Dokuma yapmış kişiler bu şekilde daha sağlam bir dokumaya sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Dokumalarda standart kaliteye uyulmadığı ancak bütün dokumaların 10 cm² deki düğüm sayıları incelendiğinde 26X32 arasında değişim gösterdiğini görülmüştür. Araştırmalarda mahallede sayılı ailelerde dokuma kalmış olup, diğer ailelerde geleneksel dokumalara rastlanılmamıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Halı dokumacılığı günlük yaşantılarımızda doğumda başlayarak hayatın her evresinde ölüme kadar yaşanan kültürden etkilenerek, motiflere anlamlar yüklemiş ve bunları kullanarak desenler oluşturulmuş ve dokumalara aktarmıştır. Bu değişim ve gelişim günümüze kadar devam etmiştir. Başta kültürel değişim olmak üzere birçok faktör dokumacılık sektörünü de etkilemiştir.

Koraş mahallesinde, eskiden sadece genç kızların çeyizine koyulmak üzere 1 çift halı, 1 seccade en az 6 tane yastık ve adetleri gereği gelinin, gelin giderken bineceği arabaya verilmek üzere 1 yastık halısı dokunmuştur. Fakat yörede yapmış olduğumuz alan araştırmasında maalesef gördük ki, günümüzde halı dokumacılığı çok az aile tarafından yapılmaktadır. Geçmişte dokuma tüccarlarına ait atölyeler kurulmuş ve bu tüccarların getirdiği desenler ağırlıklı olarak dokunduğu

için yöresel motifler ve desenler unutulmaya yüz tutmuştur. Yeni dokuma üretiminin olmayışının yanı sıra kişiler ellerinde bulunan eski örnekleri de takas ya da satın alma yoluyla ellerinden çıkarmışlardır. Bunun nedeni olarak yöre halkının günümüzde makine halılarına duymakta oldukları ilgi ve halı ticaretiyle uğraşan kişilerin el dokuması halılara verdiği önem ile açıklayabiliriz. Devletimizin ilgili kurum ve kuruluşlarının bu tür yöre dokumalarını koruma altına almaları büyük önem taşımaktadır. Çeşitli yollarla müzelere bağışlanan örnekler ise, yeterli sergi alanlarının bulunmaması sebebiyle müzelerin depolarında saklanmaktadır. Bulunduğu yörenin kimliğini taşıyan orijinal örneklerin yörelere ait olarak kurulan müzelerde bulunması, sergilenmesi yörenin tanıtılmasına ve yörede bulunan dokumacılık kültürünün canlanmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca bu örneklerin yeterli koşullarda, gereken imkanlar sağlanarak korunması kuşaktan kuşağa aktarılması yönünden de önem taşımaktadır. Dokuma tüccarları hangi yöreden hangi örneği alıyorlar ise o yöreye ait bilgileri de kayıt altına alarak satışa sunmalıdırlar. Bu yöreye ait dokumaların orijinalliğinin korunmasında ve yöre dokumacılığının tanıtılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Bu konuda yöre halkı da bilinçlendirilmeli, özellikle genç kızlar için teşvik amaçlı belirli ücret karşılığı kurslar açılmalı ve yörede zaten var olan dokumacılık sanatının yeniden canlanması için yeni projeler geliştirilmelidir.

Geleneksel değerlerine sahip çıkan toplumlar halen kültürlerini koruyabilmekte ve kimliklerini sürdürebilmektedirler. Bu anlamda geçmişimize sahip çıkmazsak geleceğimize de rehber olamayacağımızı bilmemiz gerekmektedir. Yöreye ait olan dokumalar yaygı, yastık halısı ve seccadelerdir. Sanat olarak bakıldığında hepsi yüksek sanat kalitesine ve değerine sahip geçmişimizi gün yüzüne taşımada büyük bir işlevsellik taşımakta olan dokuma kültürümüzün bugünkü geldiği durum üzülmeye değerdir. Gelişen teknoloji ile ucuz üretim sağlanması nedeniyle dokumacılık artık bir meslek olarak görülmemektedir. Anadolu'nun birçok yöresinde dokuma sanatı yüzyıllardır süregelen bir gelenek haline gelmiş olup, korunması gerekmekte olan kültürel bir öge niteliğindedir.

Koraş halılarını diğer dokumalardan ayıran en büyük özellikler; dokumada kullanılan ipliklerin tamamen el eğirmesi iplik olması, dokumaların sağlamlığı, doğal boya kullanılmasına rağmen pastel renklere dokunması, bitkisel ve geometrik motiflerin bir kompozisyon içerisinde

kullanılmasıdır.

Örnek 1.

Görsel 3. Hatice Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Solak
2. **Ebat** : 93-149 cm
3. **Kalitesi** : 26X30
4. **Tür** : Yaygı
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu köşe göbek olup iki ince su, bordür, ayaklık-başlık ve çift mihrap yönlü olarak orta göbekten oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise yaprak (balık), göbek (top), bucak, hayat ağacı (dal), penç (karanfil), çiçek (topal gül), bordürlerdeki motiflere kurtsu, iç sedeflerdeki motiflere bıçkı su adı verilmektedir.

Örnek 2.

Görsel 4. Hatice Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Solak
2. **Ebat** : 107-182 cm
3. **Kalitesi** : 27X30
4. **Tür** : Yaygı (Duvar Halısı)
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu köşe göbek olup iki ince su, bordür, ayaklık-başlık ve orta göbekten oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise zencir (zincir) su, topal gül, bıçkı su, zincir su, arın su, taşbunar (taş pınar) göbek, bucak, sinek motiflerinden oluşmaktadır.

Örnek 3.

Görsel 5. Keriman Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karama

- 1. Bulunduğu Kişi** : Keriman Solak
- 2. Ebat** : 86-133 cm
- 3. Kalitesi** : 28X32
- 4. Tür** : Seccade
- 5. Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
- 6. Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
- 7. Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu nişli (yönlü) seccade olup iki ince su, bir bordür ve mihrap kısımdan oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise zincir (zincir) su, topal gül, bıçkı su, zincir su, arın su, madalyon (şamdan), hatayi, penç ve akrep motiflerinden oluşmaktadır.

Örnek 4.

Görsel 6. Keriman Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

- 1. Bulunduğu Kişi** : Keriman Solak
- 2. Ebat** : 66-110 cm
- 3. Kalitesi** : 30X30
- 4. Tür** : Yaygı
- 5. Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
- 6. Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
- 7. Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu köşe göbek olup iki ince su, bir bordür ve orta zeminden oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise zencir (zincir) su, topal gül, bıçkı su, zincir su, arın su, madalyon (şamdan), hatayi ve penç motiflerinden oluşmaktadır.

Örnek 5.

Görsel 7.Hatice Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Solak
2. **Ebat** : 51-114 cm
3. **Kalitesi** : 26X26
4. **Tür** : Yastık
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu bir yatay sedef, bir yatay bordur ve etrafı ince bir sınır çizgisi ile sınırlandırılmış orta madalyondan oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise kadife göbek, göbeklerin etrafı kulak, orta ana motif boynuz, en kenarlarda ise ayak izi motifleri bulunmaktadır.

Örnek 6.

Görsel 8. Hatice Solak, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Solak
2. **Ebat** : 73-111 cm
3. **Kalitesi** : 28X32
4. **Tür** : Seccade
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği:** Dokuma kompozisyonu köşe göbek çift yönlü niş ile oluşturulmuş seccade olup bir ince su, bir sedef, bir bordür, iki tarafta bulunan alınlık bölümü ve göbek kısımdan oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise zencir (zincir) su, topal gül, bıçkı su, zincir su, arın su, lale ve penç motiflerinden oluşmaktadır.

Örnek 7.

Görsel 9. Hatice Derman, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Derman
2. **Ebat** : 75-123 cm
3. **Kalitesi** : 28X29
4. **Tür** : Seccade
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği**: Dokuma kompozisyonu iki sedef, bir bordur ve basamak nişler ile oluşturulmuş köşe göbek orta madalyondan oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise total gül, penç, yaprak, bıçkı motifleri bulunmaktadır.

Örnek 8.

Görsel 10. Hatice Derman, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Derman
2. **Ebat** : 86-154 cm
3. **Kalitesi** : 30X30
4. **Tür** : Yer Yaygısı
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği**: Dokuma kompozisyonu bir ince su, bir sedef, bir bordür, her iki tarafta da bulunan alınlık kısmı ve iki taraflı mihrap nişi olan köşe göbek kompozisyonundan oluşmaktadır. Dokumada kullanılan motifler ise topal gül, penç, bıçkı su, dama (şeker) motifleri bulunmaktadır.

Örnek 9.

Görsel 11. Hatice Derman, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Hatice Derman
2. **Ebat** : 86-131 cm
3. **Kalitesi** : 27X28
4. **Tür** : Yaygı
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği** : Dokuma kompozisyonu bir ince su, bir bordür ve yatay olarak iki tarafında alınlık olan köşe göbek kompozisyonuna sahip bir modelden oluşmaktadır. Kullanılan motifler ise penç (karanfil), hatayi, top (göbek), bıçkı su motifleridir.

Örnek 10.

Görsel 12. Sevim Kara, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman

1. **Bulunduğu Kişi** : Sevim Kara
2. **Ebat** : 84-153 cm
3. **Kalitesi** : 28X28
4. **Tür** : Seccade
5. **Kullanılan Malzeme** : Koyun Yünü
6. **Kullanılan Teknik** : Gördes Düğümü
7. **Kompozisyon Özelliği** : Dokuma kompozisyonu bir ince su bir bordür ve niş kısımlarının basamaklı olarak mihrap oluşturduğu bir yapıya sahiptir. Orta zeminde bulunan motifin tamamına yörede kandil ismi verilmektedir. Kullanılan motifler ise koç boynuzu, hayat ağacı (dal), topak gül, bıçkı su, kurt su, penç (karanfil), çengel motifleridir.

Kaynakça

- Acar, B. B. (1982). Kilim, Cicim, Zili, Sumak, Türk Düz Dokuma Yaygıları, İstanbul.
- Aral, S. (2013). "Malatya Yastık Halıları", *Arış*, Sayı: 9, s,5.
- Ayverdi, İ. (2005). Misalli Büyük Türkçe Sözlük, N. C.1. İstanbul, Kubbealtı Yayınları.
- Barışta, H. Ö. (2011). "Halı ve Düz Dokuma Yaygıları İlgili Araştırmaların Kazanımları, Sorunları Bunların Getirdiği Problemlerin Çözümüne Yönelik Bir Öneri". *Arış Dergisi*, Sayı: 6. s.28.
- Deniz, B. (2002). Orta Asya Türk Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. Cilt:4 s.198-207. Ankara, Yeni Türkiye Yayınları.
- Ergür, A. (2002). Tekstil Terimleri Sözlüğü. İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi.

Genç, R. (1998). "Kaşgarlı Mahmud'a Göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yayı İşleri", Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 27-31 Mayıs 1996 Kayseri, Ankara Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. 131.

Gürsu, N. (1988). Türk Dokumacılık Sanatı: Çağlar Boyu Desenler, İstanbul, Sayı. 17, Redhouse Yayınlar.

Konuk, D. ve Dursun, N. (2020). "Silifke ve Mut'ta Tespit Edilen Bazı Geleneksel Dokumaların Tasarım Özellikleri" Kalemname 5, Aralık, s. 360.

Konuk, M ve Genç, M. (2021). "Karaman İl Merkezinde Yaşayan Sarıkeçili Yörüklerinde Torba Dokumaları", Arış 18, s. 4-27.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Mustafa Konuk Arşivinden, 27.09.2021, Fotoğraf, Koraş Mahallesinden Görünüm, Karaman.

Görsel 2. Mustafa Konuk Arşivinden, 27.09.2021, Geleneksel yöntemlerle dokuma yapan kadın, dokumaların ev içinde kullanımı, yörede kullanılan İğ, Kirkit, Makas ve Bıçak, Koraş/Karaman

Görsel 3. Hatice Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 4. Hatice Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 5. Keriman Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 6. Keriman Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 7. Hatice Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 8. Hatice Solak, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 9. Hatice Derman, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 10. Hatice Derman, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 11. Hatice Derman, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Görsel 12. Sevim Kara, 27.09.2021, Yöresel Dokuma ve Detayı, Koraş/Karaman.

Kaynak Kişiler

Dürdane Tekin (2021). 74 yaşında, Koraş Mahallesinde yapılan görüşme.

Hatice Derman (2021). 82 yaşında, Koraş Mahallesinde yapılan görüşme.

Hatice Solak. (2021). 84 yaşında, Koraş Mahallesinde yapılan görüşme.

Keriman Solak (2021). 79 yaşında, Koraş Mahallesinde yapılan görüşme.

Sevim Kara (2021). 69 yaşında, Koraş Mahallesinde yapılan görüşme.